

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 30 maj 1924 kl. 3 e. m.

Sammansatta stats- och bevillningsutskottets utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 § i förordningen den 18 juli 1913 angående statsverkets fond av rusdrycksmedel, m. m. även som i ämnet väckta motioner.

I en den 7 mars 1924 dagtecknad proposition, nr 185, vilken hänvisats till statsutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

ej mindre antaga följande

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 1 § i förordningen den 18 juli 1913 (nr 199) angående statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Häriigenom förordnas, att 1 § i förordningen den 18 juli 1913 angående statsverkets fond av rusdrycksmedel skall erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

Av statsverkets inkomster av brännvinstillverkningsskatt och rusdrycksförsäljningsmedel skall, efter avdrag av vad på grund av särskilda bestämmelser restituerats av brännvinstillverkningsskattemedlen, till en särskild fond avsättas vad som för varje statsregleringsår överskjuter ett belopp av 18,000,000 kronor.

Skulle för tre på varandra följande statsregleringsår medeltalet av ovan nämnda inkomster understiga 18,000,000 kronor, skall därefter vad som överskjuter detta medeltalsbelopp avsättas till fonden. På enahanda sätt förfares, om därefter vid årligen verkställd uträkning finnes, att medeltalet av ovan nämnda inkomster under närmast föregående tre statsregleringsår ytterligare nedgått. Vid berörda medeltalsberäkning skall hänsyn icke tagas till inkomst, som influtit under statsregleringsperioden 1 januari—30 juni 1923.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1924.

2 Sammansatta stats- och bevillningsutskottets utlåtande Nr 9.

än även för avsättning till statsverkets fond av rusedrycksmedel för budgetåret 1924—1925 såsom förslagsanslag anvisa

dels enligt 1 § i förordningen angående statsverkets fond av rusedrycksmedel ett belopp av kronor 11,000,000,

dels ock såsom överskott å statsverkets fond av rusedrycksmedel ett belopp av kronor 1,900,000.

Till statsutskottet har vidare överlämnats en under motionstiden vid riksdagens början inom andra kammaren väckt motion, nr 249, av herr *Olsson* i Mora m. fl., däri hemställt, »det riksdagen måtte besluta antaga följande förändrade

Förordning för statsverkets fond av rusedrycksmedel:

1 §.

Av statsverkets inkomster av brännvinstillverkningsskatt, maltskatt, rusedrycksförsäljningsmedel och omsättnings- och utskänkningsskatt ävensom den år 1920 beslutade mertull å arrak och rom skall efter avdrag av vad på grund av särskilda bestämmelser restituerats av brännvinstillverkningskatte-, maltskatte- eller tullmedel till en särskild fond avsättas vad som för varje statsregleringsår överskjuter 84 miljoner kronor. Därest ytterligare någon skatt eller avgift å rusedrycker utöver de ovan nämnda komma att fastställas, skall jämväl avkastningen av sådan avgift, i den mån densamma jämte övriga i denna paragraf nämnda skatter överskjuter nyss nämnda belopp, avsättas till fonden.

Skulle för tre på varandra följande statsregleringsår medeltalet av ovan nämnda inkomster understiga 84 miljoner kronor, skall därefter, vad som överskjuter detta medeltalsbelopp, avsättas till fonden. På enahanda sätt förfares, om därefter vid årligen verkställd uträkning befinnes, att medeltalet av ovan nämnda inkomster under närmast föregående tre statsregleringsår ytterligare nedgått. Vid berörda medeltalsberäkning skall hänsyn icke tagas till inkomst, som influtit under statsregleringsperioden 1 januari —30 juni 1923.»

Med anledning av berörda motion har herr *Ljunggren* i en inom första kammaren väckt motion, nr 143, vilken jämväl hänvisats till statsutskottet, hemställt, »att riksdagen — vid ett bifall till förenämnda motion — samtidigt måtte besluta, att en successiv nedskrivning under exempelvis fem år skall ske å det belopp, som enligt motionen skulle få ingå i den ordinarie budgeten, så att den övre gränsen av det sålunda nedskrivna beloppet blir högst 41,800,000 kronor d. v. s. samma belopp, som av 1913 års riksdag fastställdes.»

Samtidigt hemställas, att vederbörande utskott måtte utarbeta de författningsändringar, som kunde erfordras vid ett bifall till sistnämnda motion.

Förenämnda proposition och motioner hava behandlats av sammansatt stats- och bevillningsutskott.

Beträffande vad föredragande departementschefen anfört till stöd för propositionen får utskottet hänvisa till oförmälda statsrådsprotokoll. Vidkommande de motiveringar, som lämnats för de i motionerna framställda yrkandena, tillåter sig utskottet hänvisa till motionerna.

Statsverkets fond av rusdrycksmedel tillkom efter förslag av Kungl. Maj:t genom beslut av 1913 års riksdag och trädde i funktion den 1 januari 1915. Enligt 1 § i förordningen den 18 juli 1913 angående statsverkets fond av rusdrycksmedel, sådant detta författningsrum lyder enligt förordning den 9 juni 1922, skall av statsverkets inkomster av brännvinstillverkningsskatt, maltskatt och rusdrycksförsäljningsmedel ävensom den år 1920 beslutade mertull å arrak och rom efter vissa restitutioner till fonden avsättas vad som för varje år överskjuter ett belopp av 18,800,000 kronor. Därest medeltalet av statsverkets inkomst av rusdryckshanteringen under tre på varandra följande statsregleringsår skulle understiga nämnda maximibelopp, sänkes detta belopp till sistberörda medeltal. Berörda maximibelopp utgjorde vid fondens tillkomst 41,900,000 kronor, men bestämdes år 1921, i samband med att vissa andra ändringar i förordningen vidtogos, till 18,800,000 kronor, motsvarande medeltalet åren 1917—1919 av statsverkets inkomster av brännvinstillverkningsskatt, maltskatt, rusdrycksförsäljningsmedel och den under sistnämnda tre år utgående punschskatten. Enligt 2 § i nämnda förordning är fonden avsedd att i främsta rummet användas för reglering av sådana ekonomiska förhållanden, som äro en följd av mera ingripande åtgärder till rusdryckshanteringens begränsande eller avveckling. Fonden må ock, där särskilda omständigheter därtill föranleda, kunna användas för andra sociala ändamål.

Gällande förordning angående statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Fonden leder sin upprinnelse från en framställning av riksdagen. Så anhöll riksdagen i skrivelse den 25 maj 1909, nr 247, att Kungl. Maj:t ville låta på lämpligaste sätt verkställa en allsidig utredning rörande statens, kommunernas, landstingens och hushållningssällskapens frigörande i större eller mindre omfattning från deras ekonomiska beroende av från rusdryckshanteringen härflytande medel samt för riksdagen framlägga resultatet av denna utredning med de förslag, vartill samma utredning möjligen kunde föranleda. Den av riksdagen begärda utredningen anförtroddes åt en kommitté (rusdrycksmedelskommittén), som den 29 december 1911 avgav betänkande och förslag i ämnet. Kommittén hemställde därvid bland annat, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att besluta, att till en särskild fond, som skulle ställas under statskontorets förvaltning och över vilkens användning Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt skulle besluta, skulle avsättas den summa, varmed sammanlagda beloppet av statsverkets inkomster av brännvinstillverkningsskatt, maltskatt, punschskatt och brännvinsförsäljningsmedel (efter vissa avdrag) översköte 40,800,000 kronor. Summan av de överskottsmedel, som skulle kunna påräknas för den ifrågasvarade fonden, skulle enligt kommitténs beräkningar komma att utgöra minst

Fondens tillkomst och utveckling.

omkring 2,000,000 kronor årligen. Genom dessa anordningar åsyftades, att någon ökning av inkomsterna utav rusdryckshanteringen icke skulle kunna ifrågakomma och att förty en ur nykterhetssynpunkt mer effektiv höjning av rusdrycksbeskattningen skulle kunna äga rum utan att man därigenom ökade budgetens beroende av rusdrycksmedlen.

Tre reservanter (herrar C. G. Ekman, Ollas A. Ericsson och Kvarnzelius) ansågo emellertid kommitténs förslag innebära icke ens en början till ett statens frigörande, utan på sin höjd ett försök att hindra fortsatt ökning av statens dittillsvarande beroende av rusdrycksmedlen. För att åtminstone i någon omfattning åvägbringa ett statens frigörande i merberörda avseende måste enligt reservanternas mening en lägre maximisiffra för begränsningen ovillkorligen utsättas än den av kommittén föreslagna. Reservanterna ansågo, att maximisiffran för begränsningen borde sättas till 37,000,000 kronor och därjämte ställas i en sådan relation till nykterhetens framsteg bland befolkningen, att statens genom maximisiffran uttryckta minskade beroende av rusdrycksmedlen bleve en direkt och automatiskt inträffande följd av rusdrycksförbrukningens minskande. I enlighet härmed föreslogo reservanterna, att, om under något år rusdrycksmedlen skulle komma att understiga 37,000,000 kronor, denna mindre summa sedermera skulle bliva det maximibelopp, som staten ägde använda för statsregleringsändamål, tills eventuellt åter en mindre inkomstsumma uppstode, då denna därefter i sin ordning bleve maximibeloppet, och så undan för undan. Vidare föreslogo reservanterna införandet av en uttrycklig bestämmelse, att fonden i främsta rummet skulle användas för ekonomisk reglering av rusdryckshanteringen.

Över kommitténs förslag avgåvos utlåtanden av åtskilliga myndigheter och korporationer ävensom av den av Kungl. Maj:t den 17 november 1911 tillsatta s. k. nykterhetskommittén.

I likhet med minoriteten inom rusdrycksmedelskommittén ansåg nykterhetskommittén — som föreslagit ett begränsningstal av 39,000,000 kronor — att begränsningssiffran borde ställas i en sådan relation till nykterhetens framsteg bland befolkningen, att statens genom ifrågavarande siffra uttryckta minskade beroende av rusdrycksmedlen bleve en direkt och automatiskt inträffande följd av rusdrycksförbrukningens minskande. Det av reservanterna föreslagna sättet för bestämmande av den nedåt rörliga begränsningen syntes emellertid enligt nykterhetskommitténs mening under vissa omständigheter kunna medföra alltför häftiga kastningar i budgeten. Om under något år statsinkomsterna av rusdrycksmedlen betydligt nedginge av anledning, som vore främmande för nykterhetsfrågan, såsom t. ex. fallet varit under året 1909, skulle enligt minoritetens förslag en ny begränsnings-siffra hava nåtts, vilken emellertid icke behövde vara en följd av nykterhetens framsteg bland befolkningen. För att förebygga inverkan av dylika tillfälliga omständigheter hade nykterhetskommittén ansett, att begränsnings-siffran borde minskas allenast för det fall, att medeltalet av statens samtliga inkomster av rusdrycksmedlen under en viss tid understeg den gällande

begränsningssiffran. Den tid, för vilken ett dylikt medeltal skulle beräknas, syntes lämpligen kunna fastställas till tre år.

Beträffande ändamålet med fonderingen anförde nykterhetskommittén, att det i samband med genomförande av en mera restriktiv lagstiftning skulle kunna uppstå spörsmål av ekonomisk natur, till vilkas lösning det vore välbetänkt att reservera medel. En fondering av överskottet av statens rusdrycksmedel vore sålunda på sin plats och väl förenlig med klok stats-hushållning även om man icke skulle räkna med genomförande av allmänt rusdrycksförbud. Även om fonden möjligen icke skulle komma att visa sig tillräcklig för att lösa alla med en mera ingripande nykterhetslagstiftning sammanhängande ekonomiska spörsmål, skulle dock möjliggöras en friare prövning av dylika lagstiftningsfrågor, om en fondering av överskjutande rusdrycksmedel ägt rum. Då emellertid fonden möjligen kunde komma att uppgå till betydande belopp och fondens medel icke behövde disponeras för nykterhetsfrågans lösning, borde fonden få användas för lösande av andra sociala uppgifter.

Med proposition den 4 april 1913, nr 186, förelades denna fråga riksdagen. Föredragande departementschefen anförde därvid, att han funnit det av nykterhetskommittén förordade förslaget till frågans lösning vara mest ägnat att på samma gång hålla möjligheten öppen för vinnande av det åsyftade målet och bereda nödig trygghet mot störande rubbningar i statens ekonomi. Vid propositionen var fogat förslag till förordning angående statsverkets fond av rusdrycksmedel. I skrivelse den 30 maj 1913, nr 168, anmälde riksdagen sina beslut i anledning av berörda proposition, därvid riksdagen ändrat maximisiffran för begränsningen till 41,900,000 kronor. Emot Kungl. Maj:ts förslag, att detta maximibelopp skulle i de fall, då medeltalet av statsinkomsterna av rusdryckmedlen under närmast föregående tre år understigit samma belopp, sänkas till beloppet av sistberörda medeltal, hade riksdagen icke haft någon erinran att göra. I överensstämmelse med riksdagens beslut utfärdades den 18 juli 1913 förordning (nr 199) angående statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Av statsverkets inkomster av brännvinstillverkningsskatt, rusdrycksförsäljningsmedel, maltskatt, punschskatt samt mertull å arrak och rom har enligt tillgängliga uppgifter till fonden under nedan angivna år avsatts följande, i avrundade tal upptagna belopp nämligen

År	miljoner kronor
1915	4.9
1916	1.7
1917	0
1918	0
1919	0
1920	34.2
1921	36.8
1922	20.9
1923 (första halvåret)	10.7

eller sålunda tillhoppa 109.2 miljoner kronor. Vidare hava statsverkets inkomster av den åren 1916—1919 utgående spirituosaaccisen och spritdrycksaccisen, utgörande sammanlagt 31.6 miljoner, tillförts fonden, av vilket belopp dock 27.6 miljoner kronor tagits i anspråk för budgetändamål. Dessutom har överskottet å fondens verksamhet under tiden 1 januari 1916—30 juni 1923, utgörande 5 miljoner kronor, tillförts densamma. Då emellertid, utöver berörda belopp, 27.6 miljoner kronor, av fondens tillgångar omkring 65.1 miljoner kronor tagits i anspråk för särskilda ändamål, utgjorde fondens behållning vid ingången av budgetåret 1923—1924 53.1 miljoner kronor. För innevarande budgetår har beräknats, att fondens kapitalökning skulle utgöra 26,500,000 kronor, men synes denna kapitalökning komma att inskränka sig till omkring 21.5 miljoner kronor. Å andra sidan har under budgetåret ur fonden tagits i anspråk ett belopp av 24.7 miljoner kronor. Fondens behållning vid ingången av budgetåret 1924—1925 kan därför beräknas till omkring 49.9 miljoner kronor.

Samtidigt med att rusdrycksmedelsfonden till betydande del tagits i anspråk för ändamål, som legat vid sidan av dess egentliga uppgift, har som följd av de onormala förhållandena tillgripits särskild rusdrycksbeskattning, som i sin nuvarande form av omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker i viss motsats till tidigare utgående spirituosaaccis och spritdrycksaccis även i budgettekniskt avseende ställts utanför fonderingen.

Propositionen. I propositionen har föreslagits att maltskatten samt mertullen å arrak och rom icke vidare skola ingå i de medel, som avsättas till fonden även som, att det maximibelopp av inkomsterna från de rusdryckstitlar, som fortfarande skulle stå inordnade under fonderingen, skulle nedsättas med 800,000 kronor, motsvarande den beräknade inkomsten för nästa budgetår av mertullen, till 18,000,000 kronor.

I statsverkspropositionen hava inkomsterna av brännvinstillverkningskatt och rusdrycksförsäljningsmedel för budgetåret 1924—1925 upptagits med tillhoppa 29 miljoner kronor. Maltskatten har beräknats till 15 miljoner kronor och mertullen å arrak och rom till 800,000 kronor. Ränteavkastningen av statsverkets fond av rusdrycksmedel har för samma budgetår i statsverkspropositionen beräknats till 1.9 miljoner kronor.

Departementschefen. Till stöd för dessa förslag har departementschefen anfört i huvudsak följande.

Den sistlidet är föreslagna betydande höjningen av maltskatten hade av dåvarande chefen för finansdepartementet angivits åsyfta att erhålla en kompensation för en ifrågasatt sänkning av omsättnings- och utskänkningsskatten å spritdrycker, en inkomstpost, som icke enligt gällande föreskrifter tillflyter rusdrycksmedelsfonden. Maltskattens höjning hade bifallits av riksdagen. Genom ändringar i maltdryckstillverkningslagstiftningen hade även av

förra årets riksdag införts förbud mot tillverkning och försäljning inom riket av maldrycker, hållande mer än viss lägre procent alkohol; samtidigt hade — visserligen närmast av formella skäl — maldryckerna avförts från kategorien av de i rusdrycksförsäljningsförordningen avsedda rusdryckerna. Då alldeles oavsett denna ändring det numera ej funnes anledning att hänföra i riket tillverkade och försålda maldrycker till rusdryckerna, syntes det ej heller vara ur materiell synpunkt riktigt att hänföra maltskatten till rusdrycksmedel.

Den inträdda kraftiga sänkningen av berörda maximibelopp, vilken icke berott på någon konstant nedgång i rusdryckskonsumtionen på grund av nykterhetens framsteg bland befolkningen, hade haft till följd, att, även om maltskattemedlen ej tillfördes rusdrycksmedelsfonden, denna komme att av de samlade rusdrycksmedelsinkomsterna, inklusive maltskatten, tillföras väsentligt större del än fallet var, då fonden kom till. I riksstaten för år 1915, där ifrågasvarande lagstiftning första gången tillämpades, beräknades inkomsterna av brännvinstillverkningsskatt, punschskatt, maltskatt och brännvinsförsäljningsmedel till sammanlagt 45.1 miljoner kronor, och för kapitalavsättning till statsverkets fond av rusdrycksmedel upptogs ett belopp av 3.2 miljoner kronor, utgörande 7.1 procent av nämnda rusdrycksmedelsinkomster. En motsvarande beräkning för det framlagda budgetförslaget komme att giva till resultat, att kapitalavsättningen till fonden — bortsett från räntetillskottet — uppginge till 12.7 procent av sammanlagda beloppet av följande inkomsttitlar, nämligen: brännvinstillverkningsskatt, mertull å arrak och rom, maltskatt och rusdrycksförsäljningsmedel ävensom omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker. I det sålunda anförda hade departementschefen funnit ytterligare ett stöd för den uppfattningen, att en sådan anordning nu borde träffas, att maltskattemedlen hädanefter ej komme att ingå bland dem, som avsättas till en rusdrycksmedelsfond.

Enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser tillföres rusdrycksmedelsfonden mertullen å arrak och rom på det sätt, att generaltullstyrelsen för varje månad till statskontoret lämnar uppgift å det belopp, som under den nästföregående månaden influtit i mertull å arrak och rom enligt berörda kungörelse, efter avdrag av under samma månad beviljade restitutioner av dylik mertull. Statskontoret låter sedan i sina räkenskaper från vederbörligt i riksstaten under rubrik »Utgifter för kapitalökning» uppfört anslag till statsverkets fond av rusdrycksmedel överföra de belopp, som enligt de av generaltullstyrelsen sålunda lämnade uppgifterna tillkomma fonden.

Enligt uppgift från generaltullstyrelsens revisionsbyrås statistiska avdelning har mertull å arrak och rom influtit med 1,249,668 kronor 59 öre år 1921, 1,082,411 kronor 33 öre år 1922 och 968,927 kronor 68 öre år 1923. För budgetåret 1924—1925 beräknar generaltullstyrelsen ett belopp av 800,000 kronor.

Den särskilda redovisningen av mertullen å arrak och rom hade, enligt

vad departementschefen inhämtat, förorsakat tullverket ett ganska avsevärt arbete, som om möjligt borde undvikas. Vid sådant förhållande och då mertullen ägde ringa betydelse för rusdrycksmedelsfonden hade departementschefen ansett, att densamma borde undantagas från avsättning till fonden, samt att i stället fonden borde beredas ersättning genom sänkning av begränsningssiffran med det ungefärliga belopp, varmed mertullen kunde beräknas för framtiden inflyta.

*Utskottets
yttrande.*

De exceptionella förhållanden, som rått sedan fondens tillkomst, hava inverkat förtryckande beträffande såväl de årliga avsättningarna som användningen av fondens tillgångar. Sålunda sjönko inkomsterna av ifrågavarande rusdryckstitlar så avsevärt åren 1917—1919, beroende i främsta rummet på den begränsade tillgång på rusdrycker, som då rådde, att någon avsättning från dessa titlar till fonden icke ägde rum. Till följd av berörda inkomstminskning nedgick det belopp, som högst får tagas i anspråk av rusdrycksmedlen för vanliga statsregleringsändamål, från 41,900,000 kronor till 18,800,000 kronor. Sedan genom ökad tillgång på rusdrycker konsumtionen åter stigit, hava de årliga avsättningarna till fonden uppgått till mycket avsevärda belopp, väsentligt överstigande vad man vid fondens tillkomst räknat med. I icke ringa grad har dock fondens tillväxt hejdats, genom att i stor utsträckning till rusdrycksmedelsfonden avsatta medel tagits i anspråk för ändamål, föranledda av de abnorma förhållandena, men vilka behov eljest måst tillgodoses i vanlig ordning. Härtill kommer att rusdryckerna, särskilt genom omsättnings- och utskänkningsskatten å spritdrycker, gjorts till föremål för beskattning i sådan form, att inkomsten därav icke fallit under berörda förordningsbestämmelser.

Såsom ovan antytts hava förordningens föreskrifter framför allt i två hänseenden medfört mindre tilltalande konsekvenser. Den anlitade utvägen att av rusdryckshanteringen uttaga avgifter i sådan form, att dessa icke till någon del inflyta till fonden, har åstadkommit, att en av fondens förnämsta uppgifter — att förhindra en ökning av statsverkets ekonomiska beroende av rusdryckshanteringen — icke kommit att fyllas. Genom den successiva nedskrivning av begränsningssiffran, som ägt rum av här ovan angivna skäl har fonden tillförts opåräknat höga belopp under tider, då statens behov av medel framtvingat ett kraftigt utnyttjande av andra skattekällor.

De särskilda förslag, som framställts i propositionen och i motionen II: 249, avse att i viss utsträckning råda bot på de sålunda uppkomna missförhållandena. Genom ett antagande av propositionen skulle visserligen avsättningarna till fonden nedgå, men efter vad det vill synas, skulle desamma fortfarande komma att betydligt överstiga de avsättningar, som vid fondens tillkomst påräknats. Med hänsyn framför allt till det ovissa ekonomiska läget har utskottet ansett, att tillsvidare bör anstå med en slutgiltig omlägg-

ning av förordningens bestämmelser rörande avsättningar till fonden. Utskottet har följaktligen icke funnit sig kunna biträda de förslag, som framställts i propositionen och motionerna. Däremot synas starka skäl tala för att, i avvidan på en mera genomgripande reform, frågan om de årliga avsättningarna ordnas på ett ur statsfinansiell synpunkt mera tillfredsställande sätt än vad för närvarande är fallet.

En sådan revision av dessa bestämmelser bör emellertid föregås av en utredning. Till följd av den begränsade tid, utskottet haft till sitt förfogande vid frågans behandling, har utskottet icke haft möjlighet att företaga en sådan. Utskottet har därför inskränkt sig till att föreslå en skrivelse i ämnet.

Vid en sådan utredning bör i första hand tagas under övervägande, vilka inkomstposter, som skola tillflyta fonden. Det synes följdriktigt, att samtliga de inkomster, statsverket bereder sig genom handeln med rusdrycker och de särskilda skatterna å dessa, tillföras fonden, i den mån inkomsterna överstiga det belopp, som högst får tagas i anspråk för budgetära ändamål. Olika uppfattningar hava emellertid inom utskottet gjort sig gällande, huruvida, sedan försäljningen av det alkoholstarka ölet förbjudits, maltskatten bör tillflyta rusdrycksmedelsfonden. Vid den blivande utredningen torde därför sistnämnda spörsmål böra särskilt beaktas.

Av här ovan anförda skäl bör åt föreskrifterna om avsättningar till fonden givas en sådan avfattning, att dessa komma att motsvara vad vid fondens tillkomst beräknats. Genom fastställande av ett sådant begränsningstal, som det i motionen II: 249 föreslagna, skulle visserligen detta syfte kunna till en början vinnas, men, då det icke kan anses uteslutet, att även under den närmaste framtiden inkomsterna av rusdryckshanteringen komma att till följd av de skiftande ekonomiska förhållandena starkt växla, har utskottet ansett även andra möjliga utvägar böra undersökas. Därvid torde böra tagas under övervägande, om icke med bibehållande av fondens syfte årligen skulle kunna avsättas ett fast belopp eller möjligen viss procent av rusdrycksinkomsternas storlek. Härigenom skulle den fördelen vinnas, att, intill dess de bestämmelser, som avse fonden, blivit föremål för en definitiv omläggning, fonden hade att årligen med säkerhet påräkna ett jämnt tillskott.

Enligt utskottets förslag skulle till fonden komma att för budgetåret 1924—1925 avsättas 15 miljoner kronor utöver vad i propositionen föreslagits. I riksstaten för budgetåret 1924—1925 hava som bekant uppförts anslag för sociala ändamål, föranledda av de ännu rådande abnorma förhållanden, till belopp överstigande 15 miljoner kronor. Det ökade medelsbehov, som uppkommer, därest föreliggande proposition av riksdagen avslås, kan emellertid täckas genom att av fondens medel ett belopp av 15 miljoner kronor tages i anspråk för budgeten. Ett sådant tillvägagångssätt står i full överensstämmelse med det förfaringssätt, som vid 1923 års riksdag kom till användning. En dylik anordning, som föranletts av berörda begränsning av de för statsregleringsändamål påräkneliga rusdrycks-

10 *Sammansatta stats- och bevillningsutskottets utlåtande Nr 9.*

inkomsterna, måste dock betecknas såsom en nödfallsutväg. För den händelse en sådan ändring vidtages uti 1 § i förordningen, som utskottet ifrågasatt skola komma att verkställas, bör därför denna väg icke vidare beträdas.

Därest riksdagen delar den av utskottet uttalade uppfattningen, torde statsutskottet vid uppgörandet av statsregleringen för budgetåret 1924—1925 komma att av nu omförmälda anledning föreslå, att av statsverkets fond av rusdrycksmedel tages i anspråk ett belopp av 15 miljoner kronor.

På grund av vad sålunda anförts får det sammansatta utskottet hemställa,

att riksdagen måtte,

1) med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 185, i vad den avser förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 § i förordningen den 18 juli 1913 angående statsverkets fond av rusdrycksmedel, icke kunnat av riksdagen bifallas, och med anledning av motionen II:249 av herr Olsson i Mora m. fl. samt med avslag å motionen I:143 av herr Ljunggren, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte, efter verkställd utredning, för nästa års riksdag framlägga förslag till ändring av de i förordningen meddelade bestämmelserna rörande avsättningar till fonden under beaktande av det syfte, för vilket fonden bildats, samt med hänsyn tagen till de riktlinjer, som angivits i motiveringen till detta utlåtande;

2) med anledning av propositionen i övrigt, för avsättning till statsverkets fond av rusdrycksmedel för budgetåret 1924—1925 såsom förslagsanslag anvisa

a) enligt 1 § i förordningen om statsverkets fond av rusdrycksmedel ett belopp av kronor 26,000,000,

b) såsom överskott å statsverkets fond av rusdrycksmedel ett belopp av kronor 1,900,000.

Stockholm den 30 maj 1924.

På det sammansatta utskottets vägnar:

HERM. LAMM.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar Lamm, Lindblad, Jeansson, Boman, Alexis Björkman och Johan Bergman samt

från andra kammaren: herrar Wiklund, Waldén, Lithander, Olsson i Gävle och Olsson i Mora.